

lékértem tervezése és kivitelezése is szegedi munka.

Az egyetem tanácsa ez év május 26-án tartott rendes ülésén kimondta, hogy az eredeti 160 mm. átmérőjű mintáról csak egyetlen példányt készített s ennek elfogadására a Kormányzó urat kéri fel. Az egyetem tanácsa ugyanezen az ülésen dr. Kogutowicz rektor javaslatára az első három érmet dr. Hóman Bálint m. kir. titkos tanácsos, vallás- és közoktatásügyi miniszter, dr. Szily Kálmán m. kir. titkos tanácsos, kultuszállamtitkár valamint dr. Varga József m. kir. titkos tanácsos, iparügyi miniszternek ítélte oda a m. kir. Horthy Miklós-tudományegyetem megalapítása és továbbfejlesztése, illetve az egyetemi építkezések támogatása körül szerzett érdemeinek elismeréseként.

A rektor ismertető szavainak enél a részénél hatalmas tapsvihartört ki és a közönség szinte lelkesedéssel ünneplte Hóman Bálint kultuszminisztert, Varga József iparügyi minisztert és Szily Kálmán államtitkárt.

Dr. Kogutowicz rektor így fejezte be beszédét:

— Az Egyetem Tanácsa úgy érzi, hogy amikor az első három Horthy Miklós-érmet kiadja, nem találhatott volna arra érdemesebb férfiakat Öexcellenciáknál.

— Három olyan egyetemi professzorra esett a választás, akik eredményekben gazdag tudományos kutatásban eltöltött évtizedes munka után szerepet vállaltak az ország kormányzásában és immár e téren is sok éves, ugyanúgy eredményes munka tekinthetnek vissza. Mindkét vonalon szoros a kapcsolat egyetemünkkel, most nemcsak tudományos érdemeik, hanem jelenlegi államférfiai tevékenységük is legközelebből érdekli ezt az egyetemet, mely a m. kir. Ferenc József-tudományegyetemnek Kolozsvárra történt visszaköltözése után alapított, tehát a legfiatalabb magyar egyetem. Az egyetem megalapításával teljesült Szeged évszázados óhaja, van már egyeteme, melyet magának tekinthet. Hálával tartozunk Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter ur és Szily Kálmán államtitkár ur öexcellenciáknak, akik az országgyűlés elé terjesztettek az erre vonatkozó törvényjavaslatot. Hátra van még egyetemünk kiegészítése a jogikarral és a még hiányzó egyetemi épületek felállítása. A mai háborús idők nehézségei ellenére tekintetben is jóakaratú és megértő támogatóinknak bízonyultak Önagyméltóságai. Örömmel jelenthetem, hogy gyakorlatilag építkezések megindultak az elmegógyászati klinika tervpályázatának kiírásával és a jogikar felállítására vonatkozó tárgyalások is megindultak. Varga József öexcellenciája mindezekben az elhatározásokban nemcsak mint iparügyi miniszter, hanem Szeged iránti közismert nagy szeretetével, de egyetemünk iránti jóindulattal, mint verbéli egyetemi professzor is fáradságtalanul közreműködött.

— Egyetemünk elismerését és hálafejtését kívánja kinyilvánítani, mikor az első Horthy Miklós-érmet elfogadására Öexcellenciáikat felkéri. Fogadják ez érmeiket és okiratokat jószívvvel. Isten áldja munkájukat!

A beszéd után Kogutowicz rektor a miniszterek és az államtitkár elé járult és mindhármuknak átnyújtotta az egyetem emlékérmének első

három példányát.

A kitüntetett magyar kormányférfiak nevében dr. Hóman Bálint val-

Hóman Bálint beszéde a nemzetiségi kérdésről

Hóman Bálint beszéde elején emlékeztetett arra, hogy a Ferenc József-tudományegyetem Kolozsvárra való hazaköltöztetésekor azt a magyarság jövőjére nézve rendkívül fontos szerepet betöltő egyetemet fel kellett ruházni az egyetemi teljesség minden attribútumával. Ezért a többi vidéki egyetemnek bizonyos áldozatokat kellett hozni, azonban az e kérdésben rendelkező törvény csupán átmenetileg szünetelteti a pécsi, debreceni és az újalapítású szegedi egyetem egy-egy fakultásait. A közoktatásügyi kormányzatnak természetesen elő kell készítenie a szünetelő fakultások megindítását, mert senki sem vonhatja kétségbe, hogy Pécsnek, Debrecennek és Szegednek e fakultásokra törvényben biztosított joga és igénye van. Minden vidéki egyetemünknek a maguk általános irányu és egyetemes szempontu művelődési feladatai mellett sajátos egyéni hivatásuk is van, a magyar föld és a magyar élet jelenségeit vizsgálva egy-egy táj jelenségeinek alaposabb tanulmányozásával egészítik ki a magyar tudományt. Szeged az Alföld és a Délvidék kérdéseit állítja tudományos vizsgálatainak középpontjába.

— Kiterjed ez a kutatás a nemzetiségi kérdésre is. Minden egyetemünk vonzókörében másfajta nemzetiség él, ezeknek kutatása is beletartozik a magyar élet jelenségeinek kutatási körébe.

Szegeden Alföldi Kutató Intézetet kell majd életre hívni.

Nincs nemzetiségi állam!

— A nemzetiségi kérdés tekintetében újabban igen zavaros fogalmak lettek közkéltűvé. A trianoni szótárból a magyar köztudatba is belekerült egy fogalom, amelyet mi, történészek nem ismertünk azelőtt és nem is kívánunk ismerni a jövőben sem: a nemzetiségi állam fogalma. Magyarország nem nemzetiségi állam, Magyarország a szentistváni gondolat értelmében is magyar nemzeti állam, mert a Kárpátok medencéjében ennek a földnek nemzetiformáló, államszervező, országépítő népe a magyar. Magyarország fajiilag is meghatározott történelmi alakulat és ezen nem változtathat az a tagadhatatlan tény, hogy idők folyamán népessége idegen elemekkel gyarapodott és a magyarság arányszáma a sok vérvesztés következtében megromlott.

— A mai országhatárokon belül körülbelül 71 százalék a magyarság. Mellette nagyobb számban hat idegen fajta él, német, szlovák, rutén, román, szerb és zsidó s ezen felül kis töredékben más népelemek is. A legnépesebb nemzetiség arányszáma sem haladja meg a 8 százalékot. Nyilvánvaló tehát, hogy ha ebben a nemzeti államban elég különféle idegen nemzetiségek is élnek, ez semmiképpen sem változtat nemzeti jellegén. Ugyanez áll a történelmi Magyarország területére is, ahol a többség magyarság vol s a legnagyobb nemzetiség is csupán 18 százalékát érte el az összes népességnek.

— A magyar állam nemzeti állam, de mindenkor számol azzal az adott ténnyel, hogy a határai között más nemzetiségű népelemek is élnek. Az árpád-házi királyok szellemében elismeri ezeknek a nemzetiségeknek a jogát a maguk népi művelődésének ápolásához. Ma német viszonylatban a gróf Teleki Pál és gróf Csáky István által kötött bécsi egyezmény, amelyhez híven tartjuk magunkat, más nemzetiségek viszonylatában pedig a régi magyar tradíciók szabályozzák a jogokat. A közigazgatásban biztosítunk a nemzetiségük számára saját nyelvhasználatát az iskolában az anyanyelv oktatását, de mindenkor csak a szülők

lás- és közoktatásügyi miniszter közönte meg az egyetem részéről megnyilvánult hálás megbecsülést:

kívánságára, mert a család joga meghatározni, hogy melyik nemzetiséghez tartozik a gyermek. Ezzel szemben a magyar állam megköveteli a nemzetiségektől a teljes lojalitást és hűséget.

A magyar állam iskolai felségjoga

— A magyar állam történelmi jogon követeli magának az irányítás és felügyelet jogát a művelődéspolitikai minden területén. Nem engedhetjük kétségessé tenni a magyar állam iskolai felségjogát, amit a történelmi egyházakkal egyetértve gyakorol. Ha másoknak jogot adunk iskola fenntartására, felügyeletére, ezt a magyar állam jogának átruházásával tesszük. Minden magyarországi iskolában tanítani kell a magyar állam nyelvét s az iskola tanítása állam- és nemzetellenes nem lehet, aminthogy sehoh a világban olyan nemzeti állam nincs, ahol ez lehetséges volna. A magyar gyermek viszont csak magyar műveltségben részesülhet, idegen nyelven oktató iskolába járattatni iskolaköteles korban nem szabad.

— Szorosan kapcsolódik ide az ugynevezett szórványkérdés, a nemzetiségi területeken, falvakban élő magyarok és magyar gyermekek gondozásának kérdése. A kultuskormány mindent elkövet, hogy az új nemzetiségi iskolatípus bevezetése után a szórványok gyermekeinek iskolai neveltetése magyarul történhessék.

— Feladatunk a magyarság és vele a magyar állam keretében együtt élő nemzetiségek békés életének és zavartalan jövőjének fejlődésének a biztosítása.

Aki nem illeszkedik bele ebbe a gondolatmenetbe, aki nem tud megférni a közösséggel, annak itt nem lehet hazája.

Amiként a magyar társadalom belső problémái, a magyarság és a nemzetiségek együttes problémái is csak szeretettel és megértéssel oldhatók meg. Mindkét fél részéről békét akarunk, nem harcot. A békés munkát kívánjuk előkészíteni és ebben minden honfitársunk, ha nem is a magyar nyelvet beszéli, kell hogy velünk egy uton járjon. Ahogy a múltban tették nemzetiségeink, hiszem, hogy ezután is meg fogják találni a módját, hogy együtt járassunk az idők végezetéig.

Hóman Bálint végül kitüntetett társai nevében is ünnepélyesen megígérte, hogy Szeged városának és egyetemének minden olyan törekvését, amely a magyar munka végzésére irányul, teljes szívvvel, magyar lélekkel támogatni fogja.

Hóman Bálint kultuszminiszter kitörő tetszéssel fogadott beszéde után a rektor megköszönte a biztató és elismerő szavakat, majd a Szózatot énekelte el az egyetemi énekhar és a vasutas énekhar kitűnő együttese. Az egyetem előtt felhangzott a finn és magyar Himnusz, amikor Man-

DEL MAGYARORSZÁG 5
Kedd, 1942. június 9.

nerheim képviselője a téren megjelent.

A finn és magyar Himnusz elhangzása után Wuorimaa Arne finn követ ellépett a diszszázad előtt, majd visszatértek az egyetem épületébe, ahol a Szegedi Egyetemi Ifjúság nevében Nyikos Gyula elnök finn nyelven köszöntötte a követet, aki a diákság üdvözlő szavaira szívélyesen válaszolt.

Mannerheim távirata

Kogutowicz rektor még szombaton táviratilag köszöntötte a 75 éves Mannerheim tábornagyot. A tábornagy hétfőn délelőtt a finn főhadiszállásáról választáviratot küldött, amely így hangzott:

„Kérem, fogadja meleg köszönetemet szíves távirati értesítéséért és 75. születésnapomra küldött kedves üdvözléséért. Együttal legjobb kívánságaim küldöm Önnek, valamint az egyetem tanár urainak és az egyetem ifjúságának. Báró Mannerheim, Finnország marsallja.”

Társas ebéd a Tiszában

Fél kettőkor az egyetem társas ebédet adott a Tisza diszttermében. Az első pohárköszöntőt Hóman Bálint kultuszminiszter mondotta, Magyarország kormányzóját élte lelkis óvációtól kísérve. Utána Kogutowicz Károly rektor a finn államelnökre üritette poharát, majd beszédében hangoztatta, hogy az egész Magyarország ünnepli Finnország marsallját diszdoctori avatása ünnepén. Annál sajnálatosabb, hogy a Pázmány Péter-tudományegyetem nem képviseltette magát. Beszéde végén Mannerheim tábornagyot élte a rektor, akinek beszédét Ketunen Lauri finn professzor tolmácsolta finn nyelven. A következő felszólaló a finn követ volt s német nyelven mondott köszönetet Mannerheim nevében az üdvözlésekért.

Ezután általános figyelem közepette Varga József iparügyi miniszter emelkedett szólásra. Hangsúlyozta, hogy Szegedhez, mint a város volt országgyűlési képviselőjét, erős szálak fűzik, ami kötelességévé teszi, hogy a város ügyeit mindenkor szíven viselje. Rámutatott arra, hogy a nagy világégés közepette Magyarország az egyetlen hely, ahol nem alkalmazható az inter arma silent musae mondás, mert nálunk élénk szellemi élet és alkotás folyik. Kiemelte Szeged egyszerű szerepét a történelem során, ez a város — mondotta — mindig többet adott, mint amennyit kapott a nemzettől. Itt az ideje, hogy Szegedet és az Alföldet gazdaságilag megerősítsük. Meg van a munkaprogramja, de arról nem beszél; hanem cselekszik. Ebből a gyarapodásból az egyetem is kiveszi részét. Azon lesz, hogy ne csak az ittlakó népek, hanem a magyarság javára is váljék a gyarapodás.

Varga József miniszter beszédét nagy taps kísérte. A társas ebéd három órakor ért véget. A miniszterek és a vendégek ezután hazatértek a fővárosba.

Hóman Bálint nyilatkozata a szegedi egyetemi építkezésekről

Hóman Bálint és Varga József miniszterek, valamint Szily Kálmán államtitkár a délután folyamán visszautaztak Budapestre. Hóman Bálint kultuszminiszter elutazása előtt a következő nyilatkozatot adta a sajtó számára:

— Az ünnepi ülés után Szily Kálmán államtitkár urral együtt résztvettem az egyetem tanácsának rendkívüli ülésén amelyen megbeszéltük az egyetemi elmeklinika építkezéseinek kérdését. Ez az építkezés ugyanis még ebben az évben megindul

Részletes megbeszélést folytattunk továbbá a központi egyetemi épület ügyében is, melyet elő fogunk készíteni a tervpályázat kiírására. Ezenkívül még más függő kérdéseket is megbeszéltünk. Ezekről az egyetemi kérdésekről volt szó egyébként — mondotta befejezésül Hóman Bálint kultuszminiszter —, a főispán urnál délután, a város és az egyetem vezetőivel tartott értekezleten is.

A délután folyamán utazott el Szegedről Wuorimaa finn követ, Mannerheim marsall képviselője is.